

Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa

Dumnie góruje nad miastem, oferując wszystkim, którzy wejdą na jego szczyt wspaniałą panoramę. Przyciąga też łowców bajecznych wschodów słońca i unikatowych, fotograficznych kadrów. Jednak prawdziwy urok kopca Krakusa i jego wyjątkową historię można odkryć tylko raz w roku – w pierwszy wtorek po Wielkanocy – za sprawą organizowanego u jego stóp Tradycyjnego Święta Rękawki. Tegoroczna edycja wydarzenia odbędzie się już 2.04.2024, w godz. 11.30-18.00. Tym razem, jako motyw przewodni, towarzyszyć nam będzie bojowy okrzyk „Wojna!”. Uczestnicy będą więc mogli nie tylko zobaczyć rekonstrukcje wczesnośredniowiecznych zwyczajów Słowian, związanych z wiosennym świętem zmarłych, obejrzeć z bliska starcie dwóch wielkich armii, czy zajrzeć do słowiańskiej osady, ale również kibicować uczestnikom turniejowych pojedynków, a także przekonać się z kim i dlaczego zawierał sojusze książę Wiślan oraz jaką rolę we wczesnośredniowiecznych zmaganiach wojennych odgrywały drużyny kobiece. Wstęp na wydarzenie jest wolny.

– Duch czasów zaklęty w zabytkowych obiektach i budynkach, które wrosły w tkankę Krakowa, stanowi wartość nie do przecenienia. Warto jednak pamiętać także o niematerialnej spuściźnie pozostawionej nam przez przodków – wyjątkowych tradycjach i obyczajach, które tworzą tożsamość naszego miasta i nas, krakowian. To właśnie do nich sięgamy podczas Tradycyjnego Święta Rękawki, zapraszając mieszkańców Krakowa i gości do poznawania wczesnosłowiańskiego dziedzictwa stolicy Małopolski. W pierwszy wtorek po Wielkanocy – 2 kwietnia – serdecznie zapraszam więc pod kopiec Krakusa wszystkich, którzy chcą stanąć oko w oko z żywą historią i stać się jej częścią – mówi Anna Grabowska, Dyrektor Centrum Kultury Podgórze.

– Tym razem zajrzemy za kulisy wojennych zmagani, do których – z wielką rozważą i zacięciem taktycznym – musieli się przygotowywać wczesnośredniowieczni władcy, mający na uwadze los swoich poddanych i ziem, na których panowali. Będzie więc okazja, by poznać zasady rządzące zawieraniem sojuszy, przyjrzeć się bliżej ówczesnemu „przemysłowi wojennemu”, którego trzon stanowiła drużyna książęca, wspierana przez rzemieślników odpowiedzialnych za uzbrojenie oraz „systemowi szkoleń”, który kładł nacisk na zdobywanie doświadczenia przez udział w turniejowych pojedynkach. W jednej z inscenizacji pokażemy również, jak wielki wpływ na morale całej armii i jej potencjał bojowy mogła mieć wówczas siła i determinacja kobiet chwytających za broń – dodaje Norbert Tkacz, członek Drużyny Wojów Wiślańskich KRAK.

Tradycja sięgająca VIII w.

Szacuje się, że przedchrześcijańska tradycja odprowadzania wiosennych obrzędów ku czci zmarłych – do których nawiązuje Święto Rękawki – sięga wczesnego średniowiecza (ok. VIII w.). Najtrwalszym śladem po tym słowiańskim święcie było urządzenie na Kopcu styp pogrzebowych za zmarłych, którym poświęcano chleb, jabłka a przede wszystkim jaja, które – jak wierzono – miały moc zjednywania dobra, obrony przed złem, a jako ziarno życia zasilaty duszę zmarłego. To właśnie stąd pochodzi zwyczaj zrzucania pożywienia ze stoków Kopca wprost w ręce okolicznej biedoty, który zachował się do XIX w. Charakterystycznym elementem przedchrześcijańskich zaduszek było również palenie oczyszczających ognia oraz sadzenie świętych gaików, które miały zapewnić spokój duszom zmarłych. Z czasem charakter wydarzenia się zmieniał – odchodzono od kultuwowania zwyczajów zapoczątkowanych przez przodków. W połowie XX w. Rękawka kojarzona już była jedynie z festynem i jarmarczną atrakcją.

W 2001 r. – z inicjatywy Centrum Kultury Podgórze i drużyny Wojów Wiślańskich KRAK – udało się powrócić do historycznych korzeni święta i przygotować rekonstrukcję wydarzeń sprzed wieków. Od tamtej pory, co roku – we wtorek po Wielkanocy – pod Kopcem Krakusa można przenieść się w czasie i zobaczyć jak wyglądało życie we wczesnośredniowiecznych osadach, potyczki zbrojne wojów oraz tradycyjne obrzędy odprowadzane ku czci zmarłych. Tegoroczna edycja wydarzenia odbędzie się 2.04.2024, w godz. 11.30-18.00, pod hasłem „Wojna!”.

Od rozsyłania wici po bojową stanicę

Jak co roku, Święto Rękawki rozpocznie obrzęd rozpalenia ognia (godz. 12.00), a tuż po nim odbędzie się zwyczajowy bieg wojów (w pełnym uzbrojeniu) wokół Kopca (godz. 12.30). Po zakończeniu biegu wszystkie drużyny biorące udział w wydarzeniu (około 30) zaprezentują się publiczności. Będą wśród nich grupy rekonstrukcyjne z całej Polski, od Tatr po Bałtyk – m.in. z: Katowic, Krakowa, Tarnowa, Łodzi, Wrocławia, Zakopanego czy pomorskich miejscowości. Nie zabraknie także tradycyjnej wróżby pomyślności dla grodu Krakowa, w której kluczową rolę odegra wielkich rozmiarów kołacz (godz. 14.00).

W programie wydarzenia znajdzie się również szereg aktywności, nawiązujących bezpośrednio do motywu przewodniego tegorocznej Rękawki – prezentujących różnorodne aspekty wojennych zmagania oraz zwyczaje związane z przygotowaniami do starcia z wrogami. Po wróżbie na pomyślność grodu Krakowa ze świątyni (Gontyny) do poszczególnych obozów zostaną rozesłane wici (pęki łożyny) nawołujące do przygotowań i stawienia się na wojnę. Uroczyste wyprowadzona zostanie również stanica – sztandar bojowy. Będzie też można zobaczyć rzemieślników szykujących uzbrojenie dla wojów oraz być świadkiem zawarcia sojuszu pomiędzy wysłannikami słowiańskiego księcia a koczownikami – by zapewnić sobie przewagę wojenną w wyprawie na północ, Wiślański władca będzie zabiegał o wsparcie konnych wojowników z południa (inscenizacja „Zawieranie sojuszy przez księcia Wiślan”, godz. 13.30). W planie jest również turniej, w czasie którego w szranki stawać będą najdzielniejsi z dzielnych (godz. 14.45). Warto podkreślić, że pojedynkowanie się – w celu szkolenia oraz dla zdobycia sławy – było powszechne już w czasach antycznych, choć szczególnego charakteru nabrało w średniowiecznej Europie, gdzie było ono zarezerwowane dla przedstawicieli rycerstwa. Równolegle do turnieju będzie też można obserwować inscenizację, w której zbuntowane niewiasty, nie mogące patrzeć na niezdecydowanie swoich mężów, postanawiają wziąć sprawy w swoje ręce i formują zbrojny oddział („Vlasta zbiera drużynę”, godz. 14.45). Scena ta nawiązuje do historii Libuszy i głównodowodzącej jej armią Vlasty, (opisanych przez czeskiego kronikarza Kosmasa), które stanęły do walki przeciw mężczyznom.

Punktem kulminacyjnym imprezy – jak co roku – będzie wielka bitwa wojów, w której Wiślanie zmierzą się z najeźdźcami (godz. 16.00). Na pole bitewne słowiańscy wojownicy wejdą przez bramę wojenną (dla tych wszystkich, którzy polegą w boju stanowiącą też przejście do krainy zmarłych, Nawii) oraz niosąc świętą stanicę (sztandar), która – tak, jak u Rańskich wojowników z Rugii (opisanych przez Saxo Gramatyka) – posiada moc, pozwalającą wojownikom stawiać czoła każdemu przeciwnikowi, włącznie z bóstwami. Gdy bitwa dobiegnie końca – zgodnie ze starosłowiańskim zwyczajem – brama i stanica zostaną uroczystie spalone.

Podczas wydarzenia zadamy także o muzyczne akcenty z epoki. W programie Święta Rękawki znalazły się dwa koncerty. Pierwszy z nich (godz. 15.00) to akustyczny występ zespołu Żmij, który wykonuje rockowe interpretacje muzyki ludowej oraz własne utwory inspirowane klimatem słowiańskim. Tegoroczną Rękawkę zakończy natomiast godzinny koncert (godz. 17.00-18.00) zespołu folkowego Daj Ognia (godz. 17.00), którego muzyka łączy dźwięki archaicznych lir smyczkowych, białego śpiewu, dud, bębnow i kości, spletających się w niezwykle brzmienie – pełne melancholii, a jednocześnie porywające do tańca.

Przez cały czas trwania Święta Rękawki będzie też można obserwować życie we wczesnośredniowiecznej osadzie. Rękawce towarzyszyć będzie również jarmark sztuki, rękodzieła i potraw tradycyjnych, w ramach którego swoje produkty (najczęściej wykonywane ręcznie, a także wpisujące się w historyczny charakter wydarzenia) będą sprzedawać lokalni artyści i rzemieślnicy.

Literacka premiera i gratka dla miłośników gier karcianych

Zarówno stałych bywalców jak i nowych uczestników Święta Rękawki zapraszamy serdecznie do odwiedzenia stoiska informacyjno-sprzedażowego Centrum Kultury Podgórze – zlokalizowanego tuż przy wejściu na teren imprezy, po lewej stronie. Będzie tam można otrzymać nie tylko wszystkie informacje związane z przebiegiem wydarzenia i jego szczegółowym programem, ale również kupić oficjalne gadżety rękawkowe, z unikatowej linii stylizowanych pamiątek, wyprodukowanych na zlecenie Centrum Kultury Podgórze.

Wśród nich znajdą się skarpetki z oryginalnym „rękawkowym” wzorem, którego nie powstydziliby się najdzielniejszy z wczesnośredniowiecznych wojów, stylowy kubek jak ze słowiańskiej osady i zestaw korkowych podkładek, a także poręczny worko-plecak, który pozwoli nosić wszystko co niezbędne ze sobą. Będzie też coś specjalnego dla kolekcjonerów ozdobnych magnesów oraz coś naprawdę wyjątkowego dla miłośników gier rodzinnych – inspirowana Świętem Rękawki i mitologią słowiańską gra w pary „Z tarczą czy na tarczy?”. Pojawi się też nowość, czyli gra karciana dla młodzieży i dorosłych „Słowiańska Knieja”. Zabierze ona graczy do krainy pełnej magicznych świątyń i zwodniczych bagien. Śmiałowie, którzy zechcą ją przemierzyć, po wylosowaniu kart postaci wcielą się w role odważnych Słowian (Wisława, Świętopęka i Przeborki) lub niebezpiecznych demonów: Leszego, Południcy lub Bagiennika. Słowianie w czasie 4 rund będą musieli przemierzyć leśne dukty i odnaleźć ukryte w kniei świątynie. Zaś demony zrobią wszystko, by im w tym przeszkodzić – będą zwodzić dzielnych wędrowców na manowce.

Podczas tegorocznej Rękawki swoją premierę będzie miała również książka popularno-naukowa „Święto Rękawki – od słowiańskich obrzędów do nowożytnej tradycji”, wydana przez Centrum Kultury Podgórze. Na zlecenie CKP napisała ją p. Ewa Kubica-Kabacińska – archeolożka specjalizująca się w średniowiecznym i nowożytnym osadnictwie oraz architekturze, pracownik naukowy Muzeum Archeologicznego w Krakowie, od wielu lat zaangażowana w organizację Tradycyjnego Święta Rękawki na Kopcu Krakusa. – *Ta książka to unikat na rynku wydawniczym. Takiego kompendium, zbierającego w jednym miejscu najważniejsze informacje i naukowe fakty dotyczące genezy, początków i ewolucji tego wyjątkowego święta dotąd nie było. Co więcej, autorka prowadzi czytelników przez wszystkie historyczno-archeologiczne meandry tego zagadnienia w sposób niezwykle ciekawy i przystępny, sprawiając, że podróż w czasie okazuje się być możliwa. Sięgając po tę pozycję nie zawiodą się zarówno Ci już zafascynowani fenomenem Rękawki jak i wszyscy, dla których to temat zupełnie nowy i nieznany* – przekonuje Anna Grabowska, Dyrektor Centrum Kultury Podgórze.

Przemysław Walaszczyk

Rzecznik Prasowy

Kierownik Działu Marketingu i PR

Centrum Kultury Podgórze

Organizatorzy: Centrum Kultury Podgórze, Drużyna Wojów Wiślańskich KRAK, Dzielnica XIII Podgórze

Partnerzy: Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum Krakowa – Muzeum Podgórze

Sponsor: Bryksy M2 Sp. z o.o.

Patroni medialni: Karnet Kraków Culture, Radio Kraków, TVP 3 Kraków, „Dziennik Polski”, LoveKrakow.pl, dwutygodnik miejski „KRAKÓW.PL”, Magiczny Kraków – Oficjalny Serwis Miasta Krakowa, telewizja miejska Kraków.pl.

Tradycyjne Święto Rękawki na Kopcu Krakusa

Wojna!

2.04.2024 | PROGRAM

godz. 11.30

Wejście wojów na kopiec Krakusa

godz. 12.00

Obrzęd rozpalenia ognia na kopcu Krakusa

godz. 12.30

Bieg wojów w pełnym uzbrojeniu dookoła kopca

godz. 13.00

Prezentacja przybyłych drużyn

godz. 13.30

Inscenizacja „Zawieranie sojuszy przez księcia Wiślan”

godz. 14.00

Wróżba pomyślności dla grodu Krakowa

godz. 14.45

Turniej pojedynków/inscenizacja „Vlasta zbiera drużynę” (równolegle)

godz. 15.00

Żmij „Akustycznie” – koncert zespołu folkowego

godz. 16.00

Wielka bitwa wojów: Wiślanie kontra najeźdźcy

godz. 16.45

Uroczyste spalenie bramy wojennej i bojowej stolicy

godz. 17.00

Koncert zespołu folkowego Daj Ognia

Ponadto:

- Osada słowiańska (obóz historyczny)
  - Jarmark sztuki, rękodzieła i potraw tradycyjnych
  - Świątynia przedchrześcijańska (Gontyna)
  - Strefa zabaw dla dzieci „Czędowe igry” (godz. 12.00-17.30)
- 12.00-13.00 | Warsztaty motania tradycyjnej lalki słowiańskiej (prowadzenie: Alicja Karczmarska–Strzebońska)
- 12.00-17.30 | Zabawy dla dzieci w stylu wczesnośredniowiecznym: bieg z przeszkodami, wyścigi w workach, przeciąganie liny, slalom po plastrach z drewna, rzut sakiewką do celu, łowienie rybek, rzucanie obręczą do palików, wyścigi na nartach trzyosobowych.
- 12.00-17.30 | Strefa Młodego Wikinga „Przeżyj przygodę z wikingami”: trening młodych wojów na bezpiecznych mieczach, bitwy drużynowe, przymierzanie pancerzy wojów (hełmy, tarcze, miecze, kolczugi, topory, włócznie), zdjęcia pamiątkowe na tronie Jarla Wikingów, turniej małych wojów.

- Punkt informacyjny i stoisko sprzedażowe z oficjalnymi gadżetami z Rękawki
  - Stoisko Rady Dzielnicy XIII Podgórze
  - Stoisko Stowarzyszenia Podgórze.pl
  - Stoisko tematyczne Muzeum Archeologicznego w Krakowie
- ciekawostki związane z badaniami archeologicznymi prowadzonymi na kopcu Krakusa
- aktywności dla dzieci: krzyżówki, quizy, edukacyjne kolorowanki, konkursy z nagrodami
- wystawa „Wielkie Kopce Krakowa”
- Atrakcje przygotowane przez Muzeum Krakowa – Muzeum Podgórze:
    - godz. 12.00 | Spacer „Rękawka czy Rękawki?”
zbiórka: przy stoisku Muzeum Krakowa – Muzeum Podgórze w ramach Tradycyjnego Święta Rękawki na Kopcu Krakusa
prowadzenie: Melania Tutak (Muzeum Podgórze)
    - godz. 14.00 | Spacer „Rękawka czy Rękawki?”
zbiórka: przy stoisku Muzeum Krakowa – Muzeum Podgórze w ramach Tradycyjnego Święta Rękawki na Kopcu Krakusa
prowadzenie: Aneta Biela (Muzeum Podgórze), spacer z tłumaczem PJM